

KANDIDAT

XXXXXX

PRØVE

JUS1211 1 Privatrett II

Emnekode JUS1211

Vurderingsform Individuell skriftlig prøve

Starttid 12.12.2019 08:00

Sluttid 12.12.2019 14:00

Sensurfrist 06.01.2020 22:59

Oppgave Tittel Oppgavetype

Oppgave I Langsvar

1

Seksjon 2

Oppgave Tittel Oppgavetype

2

Oppgave II Langsvar

Oppgave I (Antatt tidsbruk 4 - 4,5 timer)

Peder Ås døde våren 2018. Han etterlot seg to sønner, Lars og Tobias. Peder var skilt. Han etterlot seg ikke noe testament.

Lars og Tobias var stort sett enige om hvordan boet etter Peder skulle gjøres opp, og om hvem som skulle ha hva.

De var imidlertid uenige om hvem som skulle overta fritidseiendommen «Holmen», som lå idyllisk til på en holme i utløpet av Lillevikelven. Både Lars og Tobias krevde å overta «Holmen» etter naturalutleggsreglene i skifteloven § 61. Begge brødrene hadde vært mye på «Holmen» i barndommen. De hadde gode ferieminner derfra, og de var sterkt knyttet til stedet, som hadde vært i familien i generasjoner.

Lars anførte at han hadde langt sterkere tilknytning til eiendommen enn Tobias. Lars var en ivrig friluftsmann.

Han var speiderleder og leder i Lillevik turistforening. Lars drev ved siden av sin alminnelige jobb en hobbyvirksomhet med klatrepark og utleie av kanoer for padling i Lillevikelven. Han hadde fått lov av faren til å sette opp et tilbygg til båtnaustet på tomten hvor han oppbevarte 10 kanoer. Klatreparken var bygget i trær langs vannet på den delen av

«Holmen» som lå mot Lillevik. Han hadde også fått bygget en linebane (zipline) over Lillevikelven. Alle Lars' prosjekter var godkjent av både Peder og av kommunen. Lars hadde investert ca. 300 000 kroner i disse prosjektene. Foreløpig hadde virksomheten vært i drift i bare én sesong. Lars måtte regne med å drive minst tre sesonger før han hadde tjent inn investeringskostnadene. Lars ønsket også å bosette seg på «Holmen», som var godkjent til bruk som helårsbolig.

Tobias krevde også å overta «Holmen», selv om han ikke hadde vært der så mye de siste årene. Tobias var i 2015 utsatt for en alvorlig bilulykke. Han var blitt lam i beina og var derfor avhengig av rullestol. Til «Holmen» hørte det en bro som gikk over til fastlandet. Tobias kunne derfor greit ta seg frem og tilbake, men han var avhengig av hjelp fra andre til å ta seg rundt på eiendommen, som hadde naturtomt. Han kunne heller ikke uten hjelp ta seg opp i annen etasje på hytta. Tobias hadde til tross for skaden besøkt sin far på hytta hver sommer. Han ønsket å beholde hytta som feriested. På grunn av skaden var det bra for Tobias å ha et feriested med kort avstand fra Lillevik sentrum, der han bodde. Tobias hadde ikke noe imot at Lars fortsatte virksomheten på eiendommen selv om han selv skulle være eier av «Holmen».

Hvis Tobias ikke kunne overta eiendommen selv, krevde han at den måtte selges. Tobias begrunnet kravet om salg med at den prisen Lars ville komme til å betale for eiendommen, ikke ville bli like stor som prisen i et åpent salg i markedet. Eiendommen var så spesiell at det ville være vanskelig å tippe hva en markedspris ville være uten å prøve det ut gjennom et åpent salg. Lars hevdet at det måtte være opp til retten å avgjøre prisen hvis han fikk overta eiendommen.

Drøft og avgjør de rettslige spørsmålene som oppgaven reiser.

***

Høsten 2018 kom Lars og Tobias frem til at de ikke skulle kjempe om å få overta eiendommen, men eie den sammen som sameiere med like store eierandeler.

Lars var på dette tidspunktet sliten etter farens død og konflikten med Tobias. Han bestemte seg for å reise til Andesfjellene for å tenke over livet og ta pause fra jobb og sosiale medier. Han skulle vandre i fjellene og være utilgjengelig.

Tre uker etter at Lars hadde reist, ble Lillevik rammet av en kraftig regnflom. Lillevikelven gikk over sine bredder, og broen som hørte til «Holmen» og gikk over til fastlandet, ble ødelagt av flommen. Tobias forsøkte forgjeves å få tak i Lars for å avklare gjenoppbyggingen av broen, men det var umulig å få tak i ham. Da Tobias ikke fikk kontakt med Lars, innhentet Tobias tilbud fra flere entreprenører for gjenoppbygging av broen. Det rimeligste tilbudet var på 300 000 kroner. Tobias slo til på dette tilbudet og inngikk kontrakt med entreprenøren. Gjenoppbyggingen foregikk vinterstid mens vannstanden i Lillevikelven var lav.

Da Lars kom hjem fra Sør-Amerika våren 2019, krevde Tobias at Lars skulle dekke halvparten av kostnadene ved gjenoppbyggingen av broen. Tobias påstod at han var i sin fulle rett til å bygge opp broen, også på egenhånd, når han ikke fikk kontakt med Lars. Det var nødvendig for å utbedre en skade som var oppstått på grunn av en naturbegivenhet. Hvis Tobias skulle ventet med å sette i gang til Lars var tilbake, kunne arbeidet først vært satt i gang på senhøsten 2019. Da ville Tobias gått glipp av en hel sesong på hytta.

Lars avviste å dekke halvparten av kostnadene, da han hevdet at Tobias ikke hadde rett til å sette i gang arbeidet med broen, i hvert fall ikke på egenhånd. Det var tross alt bare snakk om noen måneder før Lars var tilbake.

3/11

JUS1211 1 Privatrett II Candidate xxxxxx

Under enhver omstendighet mente Lars at Tobias måtte dekke mer enn halvparten. Lars var ikke interessert i gjenoppbyggingen av broen, som han mente først og fremst ville dekke Tobias' behov. For egen del kunne Lars ta seg til eiendommen med kano, båt eller med linebanen.

Tobias fastholdt at kostnadene måtte deles likt mellom sameierne, da dette var nødvendige utgifter. Uansett hevdet Tobias at slike gjenoppbygginger var helt vanlige, og at Lars etter forholdene var like mye tjent med å ha bro til fastlandet. Dette for å få folk over til klatreparken, for å få forsyninger over til «Holmen» og senere når Lars selv ble eldre og dårligere til beins.

Drøft og avgjør de rettslige spørsmålene som oppgaven reiser.

¹ Oppgave I

Skriv ditt svar her...

Oppgave I

1 Kan enten Lars eller Tobias kreve naturalutlegg i «Holmen»?

Twisten står mellom brødrene Lars og Tobias om hvem som skal få utlagt fritidseiendommen «Holmen» på skiftet etter Peder Ås.

Både Lars og Tobias krever å få overta eiendommen. Tobias krever subsidiært at den selges på det åpne markedet.

Det rettslige grunnlaget er skifteloven (sl) § 61. Hovedregelen er her at boets eiendeler skal selges dersom en av loddeierne krever det.

I § 61 annet ledd følger det en unntaksregel: Det heter i første pkt. at en loddeier kan få utlagt bestemte eiendeler i de tilfellene hvor ingen av de andre loddeierne motsetter seg det. Her motsetter de seg det gjensidig.

Etter § 61 annet ledd annet pkt. følger det at ved uenighet kan en loddeier bare kreve at tingen legges ut til ham dersom «gode grunner taler for det» og det ikke er noen «rimelig grunn» for de andre til å motsette seg det.

Ordlyden tilser altså at det er snakk om en interesseavveining mellom de to partene. Det følger av rettspraksis at det likevel ikke er snakk om en alminnelig interesseavveining, men det kreves en viss kvalifisert terskel. I Rt-1978-1513 på side 1517 uttales det konkret at den som krever naturalutlegg, må godtgjøre «vesentlig mer enn en interesseovervekt for å vinne frem». Uttalelsen blir senere bekreftet i både Rt-1981-513 og Rt-2009-1512. I Rt-1978-1513 heter det videre at unntaksregelen er der for å «hindre støtende resultater som en ubetinget salgsregel kan føre til» og at det av dette følger at «bestemmelsen må brukes med varsomhet». Det er altså en snever unntaksregel.

De to kumulative vilkårene i annet ledd står også i et relasjonsforhold til hverandre: Jo bedre den enes grunner er for å overta, jo høyere må terskelen for den andre til å motsette seg, jf blant annet Rt-1978-1513. Ordlyden «gode grunner» tilsier da at det kreves en høyere terskel enn ordlyden «rimelig grunn». Grunnene som taler for å motsette seg trenger altså ikke være like tungtveiende som grunnene som taler for å kunne kreve naturalutlegg.

Vurderingen må i dette tilfellet gjøres både med utgangspunkt i at Lars ønsker å overta, og motsatt med utgangspunkt i at Tobias ønsker å overta.

Det første spørsmålet er da om Lars har «gode grunner» for å overta eiendommen.

Lars anfører å ha en «langt sterkere tilknytning» til eiendommen enn Tobias. Han har gjort store økonomiske investeringer der den siste tiden, og han er også den som har tilbrakt mest tid der de senere årene. Investeringene han har gjort er likevel ikke gjort utelukkende i direkte næringsssammenheng. Klatreparken og kanoutleien er en ren «hobbyvirksomhet» han driver «ved siden av sin alminnelige jobb». Tobias har heller «ikke noe imot» at Lars fortsetter driften av klatreparken, selv om Tobias eventuelt får overta. Den store investeringen vil derfor neppe gå tapt om Tobias overtar, selv om Lars ikke overtar eiendommen. Kun ved et eventuelt salg i det åpne markedet vil investeringen stå i fare for å gå tapt. For

Lars del vil tilfellet om Tobias overtar da være likt som det var mens Peder levde; Han har tillatelse til å drive videre på en annens eiendom.

Likevel er det mye annet som knytter Lars til eiendommen og som taler for at hans grunner til å ville overta eiendommen er tilstrekkelig sterke: Han er en ivrig friluftsmann, og dette later til å prege store deler av livet hans. Han er leder i speideren, og leder i Lillevik turistforening. Å ha eiendommen som et utgangspunkt for denne friluftsjinteressen vil kanskje og til en viss grad være med på å heve Lars generelle livskvalitet. De store investeringene han har gjort, med Peders samtykke, kan også til en viss grad sies å ha gitt Lars et

rimelig håp om å en dag få overta eiendommen. En tilsvarende vurdering ble gjort i Rt-1978-1513. Høyesterett fant der at grunnene for å overta sto klart sterkere enn motpartens ønsker om å selge eiendommen. Lars ønsker dessuten å «bosette seg på Holmen». Selv om det ikke er anført noen grunner som tilsier at bosituasjonen til Lars er uholdbar i dag, og at å bosette seg på Holmen vil avhjelpe denne situasjonen, er det allikevel et argument med en viss tyngde: Bolig er for alle mennesker viktig. En kombinasjon av bolig, næring og med en umiddelbar tilgang til å dyrke fritidsinteressen i tilknytning til dette vil være av stor viktighet for Lars.

En delkonklusjon er da at Lars grunner samlet sett tilfredsstillende kravet om «gode grunner». Det

neste spørsmålet er da om Tobias har «rimelig grunn» til å motsette seg at Lars overtar eiendommen.

Tobias hovedgrunn for å ikke la Lars overta eiendommen er fordi han selv ønsker å overta den. Subsidiært at den må selges. Tobias er altså interessert i å bruke eiendommen selv, men kun som en feriebolig. Alternativt ønsker han å realisere den verdien eiendommen har i rene penger.

At Tobias i de senere årene ikke har vært så mye på Holmen kan likevel neppe tale mot ham. Han har like fullt «sterkt knyttet til stedet», og det er ingenting som tilsier at han har mindre gode ferie- eller barndomsminner fra stedet. At han de senere årene har brukt eiendommen mindre har nok mer med at han var utsatt for en ulykke, enn at han ikke har hatt ønsker om det. Tobias ønske om å overta eiendommen til eget bruk er uansett i seg selv en tilstrekkelig grunn til å kvalifisere som «rimelig».

En delkonklusjon er da at Tobias har «rimelig grunn» til å motsette seg at Lars får overta eiendommen.

Det neste spørsmålet er da om Tobias har «gode grunner» for å overta eiendommen.

Tobias hovedanførsel er at det «på grunn av skaden» er bra for ham å ha et feriested i nærheten av der han bor. Rett nok kan det være knyttet problemer til transport og logistikk når man er lam i beina, men det er likevel vanskelig å se at avstanden til boligen er et tilstrekkelig tungtveiende argument. Har man først fått satt seg i en bil, eller annet befordringsmiddel, er det neppe avgjørende hvor langt man må reise for å dra på ferie – naturligvis innenfor visse grenser.

Det avgjørende må likevel være at Holmen i stor grad synes lite praktisk for en i Tobias situasjon. Rett nok har han «til tross for skaden» vært på besøk på Holmen hver sommer. Det må likevel ha medført en viss grad av unødvendig merarbeid. Tomten er ikke tilrettelagt for bruk av rullestol, men har naturtomt som krever at Tobias er «avhengig av hjelp fra andre» til å komme seg rundt. Det samme er tilfellet for huset; Han kan ikke komme seg opp i andre etasje, og vil da være avhengig av hjelp også her. Det fremkommer ikke hva slags assistenttilbud Tobias har fra kommunen, men det må antas at dette ikke stekker seg utover det normale. Det må altså sies å være noe begrenset hva slags hjelp som faktisk kan være påregnelig.

En delkonklusjon er da at Tobias ikke har tilstrekkelig «gode grunner» for å overta Holmen.

Lars trenger da ikke å anføre noen «rimelig grunn» for hvorfor han ikke ønsker at Tobias skal overta eiendommen, men subsidiært ville i alle tilfelle ville hans eget ønske om å overta for eget bruk, på samme måte som for Tobias, vært en tilstrekkelig god grunn.

Konklusjonen er at ingen av dem kan kreve å få overta eiendommen.

2 Kan Tobias kreve at eiendommen selges?

Det rettslige grunnlaget er sl § 61 første ledd. Som redegjort for tidligere er bestemmelsens hovedregel at enhver loddeier «kan kreve at boets eiendel blir solgt» med mindre noe annet følger av unntakene.

Tobias begrunner kravet om salg med at Lars ikke ville komme til å betale tilsvarende «som prisen i et åpent slag i markedet». Dette er rent subjektiv, og noe hypotetisk anførsel, men det er av mindre betydning for vurderingen:

Det følger nemlig av sl § 125 første ledd at dersom det er uenighet om verdien av en eiendel ved skifte av dødsbo, «skjer verdsettelsen ved skiftetakst». Dette er en takst fastsatt av retten. I et slikt tilfelle skal taksten «svare til eiendelens omsetningsverdi», altså det som er eiendelens markedsverdi i et åpent marked.

Ved et salg i det åpne markedet har både Tobias og Lars anledning til å by på eiendommen, og det er den budgiveren som byr mest som til slutt får tilslaget på eiendommen.

Det er ikke grunnlag for at en av brødrene kan kreve naturlautlegg i eiendommen. Hovedregelen må derfor følges.

Konklusjonen er at Tobias kan kreve eiendommen solgt i det åpne markedet.

3 Kan Tobias kreve at Lars dekker halvparten av utgiftene til gjenoppbygging av broen?

Det fremkommer ikke om det foreligger noen sameieavtale noe regulerer noe mer mellom partene, utover at de skal eie eiendommen med «like store eierandler».

Det rettslige grunnlaget er da sameigelovas (saml) deklarasjoniske bestemmelser. Det følger av § 8 annet ledd første pkt. at hver av sameierne har krav på at «tingen vert halden forsvarlig ved like».

Ordlyden «forsvarlig» tilsier at ting som utgjør enten en potensiell eller faktisk fare i alle fall kan kreves reparert. Slike faremomenter må sies å være tvingende nødvendige å få utbedret.

Det er på det rene at en «ødelagt» bro potensielt sett kan utgjøre en fare som langt overstiger det akseptable. Utgangspunktet inntil videre er derfor at Tobias hadde rett til å få broen reparert.

Det følger da videre av annet pkt. at den enkelte sameieren på egenhånd kan ta seg av det som trengs for «å berga tingen» fra «skade eller øydelegging». Det kreves likevel at man samrår seg med de andre sameierne, så lenge dette kan gjøres uten «fordrying» og uten «serleg kostnad».

Ordlyden «serleg kostnad» må også sees i lys av konteksten. Når den økte kostnaden som en konsekvens av forsinkelsen utgjør en uforholdsmessig stor del, må den sies å utgjøre en «serleg kostnad».

Det er her ikke anført at en eventuell forsinkelse ville ha ledet til noen økte kostnader. Det er rimelig å anta at det også på et senere tidspunkt ville vært mulig å motta tilbud i omtrent samme størrelsesorden som det billigste. Problemstillingen drøftes derfor ikke videre.

Ordlyden «fordrying», altså forsinkelse, er uklar. En alminnelig forståelse av ordet tilsier at en forsinkelse i alle fall ikke kan være direkte unødvendig. Det er rimelig å tolke ordet i kontekst av sammenhengen. Et tilfelle som her, hvor eiendommen i praksis ikke kan brukes for Tobias så lenge broen er ødelagt, tilsier at en eventuell forsinkelse ikke kan vær særlig lang. En forsinkelse uten noe egentlig fornuftig formål må i alle tilfelle sies å være uakseptabel. At det kun står «fordrying», og ikke serleg «fordrying» støtter oppunder en tolkning av ordet som tilsier at forsinkelsen ikke behøver å være særlig lang.

Det første spørsmålet er da om det ville ledet til en «fordrying» om Tobias ventet med å sette i gang arbeidene til etter at Lars kom hjem.

Det er på det rene at Tobias har forsøkt å komme i kontakt med Lars, men «det var umulig å få tak i ham». Det er ingen som kan kreve at noen gjør det umulige. Lars må også til en viss grad bære risikoen for at han reiser av gårde i den hensikt å «være utilgjengelig».

Lars anfører at de bare «var snakk om noen måneder» før han kom tilbake, og at Tobias kunne ha ventet til da med å sette i gang. Rent objektivt sett kan nok «noen måneder» være akseptabelt for et prosjekt av denne størrelsen – det er tross alt snakk om et relativt langvarig og kostbart prosjekt. På den annen side var det flere omstendigheter som ville ha gjort at en forsinkelse på noen måneder ville ledet til en ytterligere

forsinkelse: Byggingen kunne bare gjøres mens det var lav vannstand i Lillevikelven, altså bare vinterstid. Dersom Tobias hadde ventet på Lars ville arbeidene bli nesten ett år forsinket. Dette må uten tvil sies å være en «fordrying».

Delkonklusjonen er at Tobias kunne sette i gang arbeidene uten å vente på Lars.

Det følger da av § 8 annet ledd tredje pkt. at sameieren har krav på å få igjen utlegg for «naudsynlege utgifter».

Utgiftene med å reparere broen er uten tvil å anse som «naudsynlege», jf. tidligere tolkning og drøftelse av «forsvarlig».

Det rettslige grunnlaget for utgiftsfordeling mellom sameierne er § 9. Hovedregelen i første ledd første pkt. sier at «naudsynlege utgifter» deles mellom partene «etter som dei har part til».

Tobias og Lars eier her en ideell halvpart hver. Utgangspunktet er derfor at de må dekke hver sin halvdel av kostnadene med broen.

Det følger likevel et unntak fra denne bestemmelsen i første ledd tredje pkt. Det heter der at kostnader utenom de nødvendige og andre vanlige utgifter «vert utlikna på eigarane på nytta».

Lars anfører at han ikke trenger å bidra fordi gjenoppbyggingen av broen «først og fremst ville dekke Tobias behov». Lars mener han kunne ta seg til eiendommen med «kano, båt eller med linebanen».

Lars anførsel kan neppe føre frem. Unntaket gjelder for de utgiftene som ikke er «naudsynlege» etter første ledd, og som heller ikke er «vanlege» utgifter knyttet til tingen, jf. annet ledd. Det heter videre i annet ledd at også utgifter knyttet til det alle sameierne «kan få etter måten like stort gagn av» skal fordeles etter hovedregelen – altså mellom partene «etter som dei har part til».

Ordlyden «kan få etter måten» tilsier en objektiv standard. Om en av sameierne ikke ønsker å benytte seg av tingen er irrelevant, så lenge man rent objektivt sett faktisk kan benytte seg av den.

Ordlyden «like stort gagn» bygger oppunder en slik tolkning. Så lenge det ikke er noe spesielt ved tingen som hindrer den ene i å bruke den like mye som den andre, må man rent objektivt sett sies å ha like store bruksmuligheter - altså «like stort gagn».

Lars har uten tvil like store muligheter for å benytte seg av broen. Det vil også, som Tobias anfører, være en klar fordel for Lars med en bro til fastlandet. Selv om Lars gjerne vil benytte seg av transport over vann, er det ikke like sikkert at alle de besøkende til klatreparken er like interessert i dette. Med andre ord vil det også for å beskytte sin egen investering være en fordel for Lars å ha bro.

At gjenoppbyggingen er både nødvendig, og dessuten må anses som vanlig i et tilfelle der det er snakk om reparasjon etter en naturkatastrofe tillegges den avgjørende vekt.

Delkonklusjonen er da at Lars ikke kan unndra seg å betale fordi han ikke var interessert i gjenoppbyggingen av broen.

Utgiftene må da fordeles etter hovedregelen i § 9 første ledd første pkt.

Konklusjonen er at Tobias kan kreve dekket halvparten av utgiftene til gjenoppbyggingen av broen.

Oppgave II (Antatt tidsbruk 1,5 - 2 timer)

I dommen i Rt. 2015 s. 710 (HR-2015-1247-A) hadde en gift mann plassert netto salgssum av en leilighet han hadde brakt inn i felleseiet, på en aksjehandelskonto (i dommen omtalt som «Nordnet-kontiene»). Høyesterett kom i dommen til at mannen ved ekteskapets oppløsning ikke kunne skjevdele den prosentvise andelen av verdien av aktiva som var finansiert med midler fra kontoen etter regelen i ekteskapsloven § 59.

Ved den generelle tolkningen av § 59 første ledd, uttalte Høyesterett:

«(29) Utgangspunktet er at felleseiet skal likedeles, jf. ekteskapsloven § 58 første ledd. Dette utgangspunktet fravikes dersom vilkårene for å kreve skjevdeling etter § 59 er til stede. Bestemmelsens første ledd lyder slik: «Verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller ved gave fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen.»

...

(31) I Ekteskapslovutvalgets innstilling, NOU 1987:30 del II, side 130 er klarhetskravet i § 59 første ledd omtalt slik: «Den ektefelle som krever skjevdeling, har bevisbyrden for at formuen kan tilbakeføres til midler som han eller hun eide ved inngåelsen av ekteskapet eller senere ervervet ved arv eller gave. Formuleringen 'klart kan føres tilbake til' er valgt for å få frem at ektefellen ikke vil ha rett til skjevdeling dersom det er tvil om formuen stammer fra midler som nevnt. Regelens hensikt er å avskjære tvister hvor ikke faktum er noenlunde på det rene.»

(32) Justisdepartementet sluttet seg til dette, og uttalte samtidig at det «kreves mer enn alminnelig bevisovervekt», jf. Ot.prp.nr.28 (1990–1991) side 121. Dette er fulgt opp i rettspraksis, jf. Rt-2001-1434 side 1440.

(33) Som omtalt i forarbeidene, oppstår det normalt ikke bevismessige problemer der de opprinnelige eiendelene er i behold på skjæringstidspunktet. Et skjevdelingskrav er et verdikrav, ikke et naturalkrav. Problemene oppstår når de opprinnelige eiendelene er byttet om med andre formuesgoder og blandet sammen med ektefellens likedelingsmidler. Vurderingstemaet ved slike ombyttings- og sammenblandingstilfeller må være om de formuesgodene som kreves skjevdelte, har tilstrekkelig økonomisk identitet med de opprinnelige skjevdelingsmidlene..»

Spørsmål 1: Redegjør kort for tolkningsspørsmålet Høyesterett her tar stilling til og det tolkningsresultatet Høyesterett kommer til. Drøft Høyesteretts rettskildebruk ved tolkningen.

Ved den konkrete vurderingen av om inntektene ved salget av leiligheten, etter å ha blitt plassert på aksjehandelskontoen, «klart kunne føres tilbake til» midler mannen eide ved inngåelsen av ekteskapet, uttalte Høyesterett:

«(48) Det er ikke tvilsomt at verdiøkning på skjevdelingsmidler som skyldes ektefellens innsats under ekteskapet, er gjenstand for likedeling, jf. Ekteskapslovutvalgets innstilling, NOU 1987:30 del II, side 83. Den verdiskapning som skyldes As [mannens] innsats med aksjetransaksjonene, skal følgelig likedeles.

(49) Aktiv «daytrading» krever at markedene følges tett. De fremlagte transaksjonsoversiktene viser at det i perioden 2004–2009 skjedde i underkant av 3000 aksjetransaksjoner, og at millionbeløp gikk inn og ut av Nordnet-kontiene. Etter min mening innebærer As investeringsvirksomhet at de opprinnelige skjevdelingsmidlene gradvis er fortrent til fordel for en vedvarende tilførsel av likedelingsmidler.

(50) Dertil kommer at aksjehandelen også skjedde med lånte midler. Det er på det rene at Nordnet-kontiene vekslet mellom positive og negative saldoer. I tillegg til svingningene som skyldtes private uttak, la kontienes kredittramme til rette for at midlene i perioder kunne være bundet opp i aksjer. Noen løpende oversikt over aksjeporteføljens verdi foreligger ikke.

(51) Ekteskapslovutvalgets flertall omtaler en lignende situasjon med svingninger i saldoen på en skjevdelingskonto, som et eksempel på at «*opprinnelige eiendeler er forbrukt, men hvor nye er kommet til*», jf. NOU 1987:30 del II, side 83. Problemstillingen er også berørt i dommen inntatt i Rt-2001-1434. Spørsmålet var om tilbakeføringsvilkåret var oppfylt i et tilfelle hvor ektefellene hadde sammenblandet økonomi og hvor det var blitt foretatt refinansiering og låneopptak i tilknytning til kjøp av blant annet nye eiendommer. Om dette uttalte Høyesteretts flertall følgende på side 1440:

8/11

JUS1211 1 Privatrett II Candidate xxxxxx

«... Den ankende part gjør gjeldende at ... det har funnet sted en ombytning av verdier, slik at eiendommen i Z erstatter boligen i X, og at mellomliggende transaksjoner er uten interesse ved konstateringen av at verdiene klart er i behold.

Slik jeg ser det, er nettoverdien av eiendommen i X ikke byttet direkte om i eiendommen i Z. Det fant ikke sted noen direkte overføring av verdier fra X til Z. Kjøpet i Z ble, som tidligere nevnt, i sin helhet finansiert ved et nytt banklån, mens salgssummen for eiendommen i X i sin helhet ble benyttet til nedbetaling av eldre lån i X og Y Sparebank.»

(52) Både låneopptakene og sammenblandingen med likedelingsmidler gjør at det heller ikke i saken her er mulig å påvise noen direkte overføring av verdiene fra det opprinnelige innskuddet i Nordnet-kontoen til de verdier som nå kreves skjevdelt. En beregnet eller indirekte verdimeslig sammenheng er etter mitt syn ikke tilstrekkelig til å konstatere at skjevdelingsmidlenes økonomiske identitet er i behold.

(53) Min konklusjon er etter dette at vilkårene for skjevdeling i [§ 59](#) første ledd ikke til stede, og at anken forkastes.»

Spørsmål 2: Gi en kort analyse av Høyesteretts anvendelse av regelen i ekteskapsloven § 59 første ledd på faktum («subsumsjonen») i avsnittene ovenfor.

***

² Oppgave II

Skriv ditt svar her...

Oppgave II

Innledende om Rt-2015-710

Saken gjaldt et skjevdelingskrav etter ekteskapsloven (el) § 59 første ledd. Vilket for skjevdeling er at verdien av formue som kreves skjevdelt «klart kan føres tilbake til» midler ektefellen hadde enten «da ekteskapet ble inngått», eller som «senere har blitt ervervet ved arv», eller som er ervervet «ved gave fra andre enn ektefellen». Klarhetskravet er altså et vilkår om årsakssammenheng.

I vår sak var det aktuelle midler som stammet fra en leilighet mannen eide før ekteskapet ble inngått. Da denne ble solgt ble vederlaget satt på en konto, og disse ble brukt til omfattende daytrading av aksjer. Fra kontoen ble det også trukket betydelige midler til ulike fellesinvesteringer. Midlene var dermed gjenstand for en betydelig sammenblanding mellom skjevdelingsmidler og fellesei midler.

Spørsmålet for Høyesterett var da om formuen ved ekteskapets opphør «klart kan føres tilbake» til midler som den ene ektefellen eide da ekteskapet ble inngått – altså om det fremdeles var mulig å gjenfinne de midlene som i utgangspunktet skrev seg fra leiligheten.

Høyesterett besvare dette benektende, og mannen vant ikke frem med sitt skjevdelingskrav. Det

avgjørende for Høyesterett var at midlene i stor grad var sammenblandet med andre midler, og at de da ikke lenger hadde i behold «tilstrekkelig økonomisk identitet» som skjevdelingsmidler.

Saken bekrefter at terskelen for klarhetskravet er høy – spesielt for de tilfellene der de opprinnelige skjevdelingsmidlene har undergått flere ombyttinger og sammenblandinger.

Spørsmål 1. Redegjør kort for det tolkningsspørsmålet Høyesterett her tar stilling til og det tolkningsresultatet Høyesterett kommer til. Drøft Høyesteretts rettskildebruk.

Tolkingsspørsmålet og Høyesteretts tolkningsresultat

Tolkingsspørsmålet for Høyesterett knytter seg til terskelen for klarhetskravet i el § 59 første ledd – altså hvor klart må det sannsynliggjøres at midlene stammer fra før ekteskapet.

Høyesterett finner først i avsnitt 31 at det er den som fremsetter et skjevdelingskrav som «har bevisbyrden». Altså er det opp til den som fremmer en påstand som må føre bevis for den – helt i tråd med alminnelige rettslig prinsipper om bevisføring. Ved tvil om midlenes opprinnelse må man dermed falle tilbake på hovedregelen, begrunnet i hensikten om å dempe konflikter, og ikke la tvilstilfeller virke prosessdrivende.

9/11

JUS1211 1 Privatrett II Candidate xxxxxx

Høyesterett finner videre i avsnitt 32 at det er en høy terskel, og at det «kreves mer enn alminnelig bevisovervekt». Siden et skjevdelingskrav er et verdikrav, ikke et naturalkrav, må det da stilles krav om at midlene fremdeles innehar «tilstrekkelig økonomisk identitet med de opprinnelige skjevdelingsmidlene».

Høyesteretts rettskildebruk ved tolkingen

Høyesterett foretar i avsnittene 29 til 32 en presiserende tolkning av begrepet «klart».

I avsnitt 29 tar Høyesterett utgangspunkt i loven. Det bli fastslått at likedeling er lovens hovedregel, jf. el § 58 første ledd. Høyesterett slutter fra dette at et skjevdelingskrav etter § 59 første ledd er et unntak fra denne hovedregelen, og oppstiller denne unntaksregelen i sin helhet. Det sentrale spørsmålet er terskelen for klarhetskravet.

I avsnitt 31 og 32 følger henvisninger til forarbeidene. Høyesterett starter i NOU 1987:30 der klarhetskravet er omtalt både med tanke på hvem som har bevisbyrden, og hvilke hensyn som ligger bak regelen. Der det er tvil om midlenes opprinnelse, vil ektefellen ikke ha rett til skjevdeling. Noe videre om hva som ligger i ordet «tvil» kommer ikke frem, og Høyesterett problematiserer det heller ikke. NOUer er det forarbeidet som ligger lengst vekk fra det endelige lovvedtaket, dermed lengst vekk i tid fra lovgiverviljen. Lovgiverprosessen er lang, og mye kan forandres underveis.

I avsnitt 32 går derfor Høyesterett videre til Ot.prp.nr.28 (1990-991) for å undersøke uttalelser som ligger nærmere lovvedtaket. Dette for å klargjøre hva som er den faktiske lovgiverviljen. Det fremkommer her at departementet har sluttet seg til uttalesenene i NOUen, og dessuten uttalt at det kreves «mer enn alminnelig bevisovervekt». At uttalelsen blir bekreftet i proposisjonen styrker den rettskildemessige vekten av den aktuelle uttalelsen.

I samme avsnitt fremgår det videre at uttalelsene også er fulgt opp i rettspraksis. Høyesterett viser Rt-2001- 1434 side 1440 der uttalelsen fremgå konkret. Høyesterett kunne nok likevel med hell ha vist til ytterligere rettspraksis for å underbygge kildene sine, eksempelvis Rt-2002-1596 eller Rt-2008-769, der prinsippet i begge dommene kan utledes fra resultatet.

Terskelen Høyesterett finner etter en tolkning av de ulike kildene synes likevel å ha tilstrekkelig rettskildemessig forankring.

Spørsmål 1: Gi en kort analyse av Høyesteretts anvendelse av regelen i ekteskapsloven § 59 første ledd på faktum («subsumsjonen») i avsnittene ovenfor.

Dommen er relativt subsumsjonstung, med en delvis vekselvirkning mellom videre tolkning av terskelen for klarhetskravet og subsumsjonen. Vekselvirkningen kommer tydeligst frem i avsnittene 48 og 51.

I avsnitt 48 slutter Høyesterett fra NOU 1987:30 at verdiskapning som skyldes ektefellenes innsats under ekteskapet skal skjevdeles. Den innsats mannen har lagt ned i daytraydingen blir belyst i avsnitt 49. Daytraydingen er av stort omfang, og dermed går den utover det som kan falle inn under en mer passiv plassering av kapital. Høyesterett slutter da med bakgrunn i NOUen at verdiskapningen som skyldes mannens innsats skal likedes.

I avsnitt 49 belyses først omfanget av daytraydingen. Det uttales at det kreves at «markedene følges tett», og det har her vært snakk om i underkant av 3000 transaksjoner på bare fem år. Med en så aktiv forvaltning av kapitalen slutter Høyesterett at de opprinnelige skjevdelsmidlene «gradvis er fortrent». Det er ikke her avgjørende om kontoen er tilført felleseiemidler, men det er selve omfanget av forvaltningen som er utslagsgivende: Også en konto som opprinnelig uten tvil besto av kun rene skjevdelsmidler ville med en så intens forvaltning ha ledet til at skjevdelsmidlene ble fortrent over tid.

I avsnitt 50 understøttes et slikt syn. I utgangspunktet er skjevdelsmidlene gradvis fortrent, men også det faktum at aksjehandelen delvis er gjort med lånte midler tilsier at de ikke «klart kan føres tilbake til». Midler lånt underveis i ekteskapet kan vanskelig sies å stamme fra noe før ekteskapet. Med den terskelen Høyesterett har satt for klarhetskravet, må dette sies å være relativt åpenbart. At kontoene også i perioder var i minus tilsier at de opprinnelige skjevdelsmidlene ikke lenger eksisterte – de var ikke lenger i behold i mannens rådighetsdel.

I avsnitt 51 viser først til NOUen, og det som er en lignende situasjon. Dette kan beskrives som en viss

10/11

JUS1211 1 Privatrett II Candidate xxxxxx

vekselvirkning mellom tolkning og subsumsjon – terskelen for klarhetskravet er allerede satt, men den understøttes ytterligere med å vise til at et parallelt tilfelle er omtalt av Ekteskapslovutvalgets flertall. Videre underbygger Høyesterett dette med en nærmere gjennomgang av en sak med en nesten tilsvarende problemstilling: Rt-2001-1434 – samme sak som ble omtalt i de innledende avsnittene. Spørsmålet var i den saken om klarhetskravet var oppfylt i et tilfelle hvor partene hadde en sammenblandet økonomi, og det var blitt foretatt en ombytting av verdier. Høyesterett fant der at det ikke var foretatt «noen direkte overføring av verdier fra X til Z». Med andre ord tilfredsstilte ikke transaksjonene i Rt-2001-1434 kravet om årsakssammenheng.

Tilsvarende slutter Høyesterett i avsnitt 52 at heller ikke mannen i vår sak tilfredsstiller et slik krav til årsakssammenheng. De uttaler at det ikke «er mulig å påvise noen direkte overføring» av de opprinnelige verdiene «til de verdier som kreves skjevdelt». Det foreligger dermed ikke «mer enn alminnelig bevisovervekt» til at «skjevdelsmidlenes økonomiske identitet er i behold».

Det konkluderes kort i avsnitt 53 at vilkårene for skjevdeling ikke er oppfylt, og anken forkastes.

